

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-27-26

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-27-26

DECIZIE din 06 noiembrie 2020 cauza nr. 111/20

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat, în ședință on-line, susținerile scrise ale
petiționarei: XXX XXX

reclamațiilor: Administrația Penitenciarului nr.13 - Chișinău, Administrația Națională a
Penitenciarelor, Instituția Penitenciară nr.7 – Rusca și

au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Discriminarea condamnatei pe criteriu de dizabilitate și criteriu de limbă în cadrul ispășirii
pedepsei de detenție.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr.
121/2012 și nu ridică excepții de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Regulamentul cu
privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea
egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012.

III. Susținerile părților

Alegațiile petiționarei

- 3.1 Petiționara a explicat că își ispășește pedeapsa penală în condiții precare de detenție cu
hrană insuficientă și alte neregularități. Petiționara susține că are dizabilități locomotorii și se
deplasează cu ajutorul cadrului de mers, iar cărucior cu roțile nu i se pune la dispoziție.
Petiționara a menționat că pentru a accede la ședințele de judecată la Curtea de Apel, la
intrarea pentru deținuți nu este rampă și a fost ridicată pe scări, fiind susținută de brațe, iar
înapoi a fost aruncată în mașină așa încât s-a lovit la cap.
- 3.2 Petiționara a afirmat că informația de pe panourile de anunțuri în Penitenciarul nr. 13 –
Chișinău este publicată doar în limba de stat și nu este tradusă în limba rusă.
- 3.3 Petiționara a atenționat asupra faptului că la 13.04.2019 a fost plasată în sectorul pentru
bărbați din Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, în camera nr. 72, în care a stat 42 de zile.

Susținerile reclamațiilor

- 3.4 Reclamata, Curtea de Apel Chișinău, a informat că accesul către sediul instanței și sălile de
judecată este asigurat prin intermediul rampelor de acces adaptate corespunzător normelor
de rigoare, precum și a barelor de suport care permit accesul liber al persoanelor cu
dizabilități locomotorii. La fel, instanța dispune de ascensor. Toate ședințele de judecată
privind cauzele penale se desfășoară la etajul unu, unde sunt amplasate și trei încăperi
pentru deținere temporară a persoanelor aflate în arest. Curtea de Apel completează că
autoritățile responsabile de escortarea persoanelor aflate în arest către sediul instanțelor de
judecată, ținând cont de nevoile speciale ale acestora, sunt în drept să asigure accesul
deținuților inclusiv prin intermediul intrării principale a clădirii.
- 3.5 Reclamata, Administrația Națională a Penitenciarelor, a informat că dispune de mijloace
financiare pentru procurarea echipamentelor de suport pentru persoanele cu dizabilități
aflate în detenție și, drept urmare, penitenciarul nr. 13 a primit 4 paturi funcționale pentru

persoanele cu dizabilități. ANP explică că pentru 13 deținuți, care au nevoie de echipament de suport, este asigurat utilajul necesar și fiecare deținut are câte un asistent personal din rândul deținuților.

- 3.6 ANP a specificat că petiționara a fost vizitată la necesitate de personalul medical din exterior cu administrarea tratamentului necesar. Petiționara a dispus de premergător cu roțile personal, iar pentru deplasări de lungă durată, deținuta a beneficiat de ajutorul și suportul altor persoane. În perioada aflării în penitenciarul nr. 13, careva mijloace speciale de suport și mobile nu a solicitat.
- 3.7 Reclamatul, Penitenciarul nr. 13 – Chișinău a informat că petiționara dispunea de premergător cu roțile personal cu care se deplasa permanent prin celulă. În timpul deplasării în afara celei, cât și pentru deplasări de durată pe distanțe lungi, deținuta a beneficiat de ajutorul și suportul altor persoane. În perioada aflării în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, petiționara nu a solicitat careva mijloace speciale de suport fizice și mobile. Reclamatul a completat că petiționara sistematic beneficia de literatură din biblioteca Penitenciarului nr. 13 Chișinău în limba rusă, iar informația este publicată pe panoul de anunțuri în limba de stat și în limba rusă. Pe perioada deținerii în custodia Penitenciarului nr. 13 Chișinău s-a deplasat de sine stătător cu ajutorul premergătorului cu roțile, iar la întâmpinarea obstacolelor în timpul deplasării a fost ajutată de către angajații escortei. În cadrul ședinței de audieri, reprezentantul IP nr. 13 – Chișinău a completat că celula în care se deținea petiționara se afla în blocul nr. 3, et. 2, pe etaj se dețin doar femei, este cabinet medical, iar la marginea scărilor există bară pentru sprijin. Femeile în IP nr. 13 – Chișinău se dețin în bloc amenajat pentru femei, iar într-o aripă a blocului 3 este secția medicală destinată pentru deținuții de gen masculin. Celula nr. 72 în care s-a deținut petiționara, este o celulă special amenajată pentru persoanele care declară greva foamei. Deținuta a declarat greva foamei sub formă de protest, respectiv, a fost izolată conform legii. Celulele nr. 108 și nr. 109 în care s-a deținut restul timpului se află în blocul de femei. Intrarea spre acest bloc are scări. Nu era necesitate ca petiționara să coboare la etajul întâi, doar când se deplasa la instanțele de judecată, pentru plimbări era susținută de angajații penitenciarului. Cadrul cu roțile care facilitează deplasarea i-a fost oferit de rude, petiționara nu a solicitat scaun, a spus că are cadrul personal. Reprezentantul reclamatului a explicat că ea se deplasa singură cu excepția urcării/coborării scărilor. A menționat că de multe ori deținuta refuza să fie scoasă la boxa de plimbare o oră pe zi, conform legii. A atenționat că blocul în care sunt deținute condamnatele de gen feminin este în reparație capitală și urmează să fie instalate rampe de acces.

Susținerile părții interesate

- 3.8 Partea interesată, Instituția Penitenciară nr.7 – Rusca a prezentat răspunsul oficial al Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, prin care comunică că conform datelor din Sistemul informațional automatizat gestionat de Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă petiționara nu a fost identificată ca persoană cu grad de dizabilitate și menționează că instituția își desfășoară activitatea în condiții specifice de reformare, respectiv arhiva consiliilor teritoriale lichidate la moment se află în proces de consolidare cu acces fizic limitat.
- 3.9 În cadrul ședinței de audieri, Instituția Penitenciară nr.7 – Rusca a completat că Hotărârea Guvernului nr.583/2016 prevede că dacă penitenciarul nu are încăperi care ar putea izola deținuta la securitatea personală de alți deținuți, are dreptul să fie izolată în izolatorul disciplinar al penitenciarului. Izolatorul disciplinar al Penitenciarului nr.7 – Rusca a fost renovat în anul 2017 totalmente, iar baia se află vizavi de celula petiționarei. Toate condamnatele s-au oferit s-o ajute la asigurarea necesităților personale, astfel i-a fost repartizată o persoană pentru facilitarea deplasărilor la efectuarea apelurilor telefonice, aprovizionarea cu apă potabilă, la spălatul rufelor și alte necesități. Reprezentanta IP nr. 7 – Rusca a informat că petiționarei i-a fost eliberat cadru de mers și inventar sportiv pentru dezvoltarea membrilor superioare. Izolatorul disciplinar are rampă de acces. A fost întocmit un raport către IP nr. 16 – Pruncul, prin care s-a solicitat, în baza Ordinului ANP 141/09.08.2018 cu privire la mecanismul de prezentare a deținuților la Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, să fie investigată totalmente la IP nr. 16 – Pruncul de către medici. Dispoziția din 16.06.2020 a fost acceptat transferul condamnatei în IP nr. 16 – Pruncul, ca să i se stabilească diagnoza. Fiind adusă la fața locului, condamnată a prezentat nemulțumiri și a refuzat categoric spitalizarea în IP nr. 16 – Pruncul, invocând că nu i se poate asigura securitatea personală și la aceeași dată a fost reînțorsă înapoi în Instituția Penitenciară nr.7 – Rusca. Reprezentanta IP nr. 7 – Rusca

susține că s-au întreprins măsuri de amenajare a sectorului unde se deține condamnată, prin construcția pandusurilor. La fel, a completat că petiționarei i se acordă ajutor, însă dânsa nu întotdeauna colaborează.

IV. Dreptul național și internațional relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova prin art. 16 alin. (2)** prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.
- 4.2 **Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția discriminării ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criteriile presupuse; discriminare indirectă – orice prevedere, acțiune, criteriu sau practică aparent neutră care are drept efect dezavantajarea unei persoane față de o altă persoană în baza criteriilor stipulate de prezenta lege, în afară de cazul în care acea prevedere, acțiune, criteriu sau practică se justifică în mod obiectiv, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a acelui scop sunt proporționale, adecvate și necesare; acomodare rezonabilă – orice modificare sau adaptare necesară și adecvată, într-un caz particular, care nu impune o sarcină disproporționată sau nejustificată atunci când este nevoie pentru a asigura unei persoane, în cazurile stabilite de lege, exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale în condiții de egalitate cu ceilalți; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 8** este interzisă orice formă de discriminare privind accesul persoanelor la: h) alte servicii și bunuri disponibile publicului.
- 4.3 **Legea nr. 60/2012 cu privire la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități la art. 8 alin. (8)** stipulează că pentru asigurarea egalității și eliminarea discriminării persoanelor cu dizabilități, statul promovează măsuri de adaptare rezonabilă; **art. 17 alin. (1)** prevede că în scopul asigurării unei vieți independente persoanelor cu dizabilități, autoritățile publice centrale și locale, organizațiile nonguvernamentale, agenții economici, indiferent de forma de organizare juridică, în funcție de competențele lor funcționale, evaluează situația în domeniu și întreprind măsuri concrete pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți, la mediul fizic, la transport, la informație și la mijloacele de comunicare, inclusiv la tehnologia informației și la comunicațiile electronice, la alte utilități și servicii deschise sau furnizate publicului, atât în localitățile urbane, cât și în localitățile rurale, în conformitate cu normativele în vigoare; la **alin. (2)** stipulează că identificarea și eliminarea obstacolelor/barierelor față de accesul deplin al persoanelor cu dizabilități trebuie aplicate în special la clădiri, drumuri, mijloace de transport și alte utilități interioare și exterioare, inclusiv școli, case, instituții publice și locuri de muncă, la serviciile de informare și comunicare, inclusiv serviciile electronice și de urgență, de asemenea la alte utilități și servicii publice; **alin. (3)** stabilește că proiectarea și dezvoltarea bunurilor, serviciilor, echipamentelor și utilităților se fac în baza designului universal, care presupune o adaptare minimă și la cel mai scăzut cost a acestora, astfel încât ele să răspundă nevoilor specifice ale persoanelor cu dizabilități; **art. 18 alin. (1)** prevede că nu se admite proiectarea și construirea centrelor populate, formarea cartierelor de locuit, elaborarea soluțiilor de proiect, construcția și reconstrucția clădirilor, instalațiilor, complexelor și comunicațiilor, de asemenea producerea sau achiziția mijloacelor de transport public urban, a mijloacelor de informare și de telecomunicații fără amenajarea acestor obiective și mijloace în așa mod încât persoanele cu dizabilități să aibă acces la ele și să le poată utiliza; **alin. (2)** statuează că autoritățile responsabile au obligația să autorizeze funcționarea obiectelor de utilitate publică specificate la alin. (1) numai în condițiile respectării normativelor în domeniu, astfel încât persoanele cu dizabilități să aibă la ele un acces neîngrădit; **art. 26** stabilește că persoanele cu funcții de răspundere, întreprinderile, instituțiile și organizațiile indiferent de forma de proprietate, care nu îndeplinesc prevederile prezentei legi în ceea ce privește eliminarea barierelor existente și amenajarea adecvată, conform normativelor în vigoare, a clădirilor, instalațiilor și încăperilor, inclusiv a celor de locuit, a mijloacelor de transport în comun, a mijloacelor de informare și de telecomunicații,

a obiectivelor culturale, turistice, a complexelor (sălilor) sportive și a altor obiecte ale infrastructurii sociale pentru a asigura accesul la ele și utilizarea lor de către persoanele cu dizabilități poartă răspundere în conformitate cu Codul contravențional.

- 4.4 **Legea privind aprobarea Concepției politicii naționale a Republicii Moldova nr. 546 din 19.12.2003 în capitolul I** prevede că limba rusă care, în conformitate cu legislația în vigoare, are statutul de limbă de comunicare interetnică se aplică și ea în diverse domenii ale vieții statului și societății. Politica națională trebuie să fie orientată spre neadmiterea restrângerii sferei de folosire a limbii ruse în diverse domenii ale vieții statului și societății.
- 4.5 **Legea cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor nr. 382 din 19.07.2001 la art. 4 alin. (2)** prevede că orice discriminare din motivul apartenenței la o minoritate națională este interzisă; **art. 7** stipulează că persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul la libera folosire a limbii materne, atât în scris, cât și oral, să aibă acces la informații în această limbă, să o difuzeze și să facă schimb de informații.
- 4.6 **Hotărârea Guvernului nr. 1464 din 10.12.2016 privind aprobarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 la pct. 1.2** prevede că limba rusă este utilizată pe teritoriul Republicii Moldova în decursul unei perioade îndelungate în diferite domenii ale vieții socio-economice a statului, iar o parte semnificativă a populației cunoaște și vorbește limba rusă. Pe teritoriul Republicii Moldova limba rusă are statut de limbă de comunicare interetnică.
- 4.7 **Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2016 cu privire la Statutul executării pedepsei de către deținuți, secțiunea 12 pct. 133** prevede pentru asigurarea securității personale a deținutului, administrația penitenciarului este obligată să-l izoleze de alți deținuți, utilizând în aceste scopuri diverse încăperi, care corespund cerințelor pentru detenția persoanei, inclusiv celulele izolatoarelor disciplinare. Restricțiile prevăzute de prezentul Statut privind condițiile de detenție în izolatorul disciplinar, temeiul și modul de încarcerare, în cazul dat, nu se extind asupra deținutului transferat din motive de securitate personală; **pct. 122.** nu se iau în primire fără a fi însoțiți de lucrătorii medicali: invalizii care necesită ajutor pentru a se deplasa.
- 4.8 **Codul De Executare nr. 443 din 24.12.2004 la art. 167²** în timpul executării pedepselor este interzisă orice formă de discriminare pe criteriile prevăzute la art. 3 din prezentul cod, precum și pe motiv de vîrstă, dizabilitate, boală cronică contagioasă sau necontagioasă, infecție HIV/SIDA; **art. 205 alin. (1) lit. a)** în penitenciare se dețin separat femeile - de bărbați; **art. 208 alin. (1)** condamnatului i se asigură accesul la informația difuzată prin mijloacele de informare în masă; **alin. (2)** administrația penitenciarului are obligația de a lua toate măsurile necesare pentru asigurarea aplicării dispozițiilor legale privind liberul acces la informațiile pentru condamnați; **art. 209 alin. (1)** dispozițiile Codului penal referitoare la executarea pedepsei, ale prezentului cod, ale Statutului executării pedepsei de către condamnați, ale Legii privind accesul la informație, dispozițiile ordinelor emise în temeiul prezentului cod și ale regulamentului de ordine interioară a penitenciarului, precum și modificările acestora, sînt aduse la cunoștință persoanelor condamnate sau sunt puse la dispoziția lor, în limba moldovenească sau în limba pe care o înțeleg, imediat după primirea în penitenciar; **alin. (2)** textele dispozițiilor legale specificate în alin. (1) al prezentului articol se pun la dispoziția persoanelor condamnate, în penitenciare, în locuri accesibile; **alin. (3)** în cazul persoanelor condamnate care au deficiențe de comunicare, dispozițiile legale specificate în alin. (1) al prezentului articol li se aduc la cunoștință prin modalități care să permită înțelegerea acestora; **alin. (4)** aducerea la îndeplinire a dispozițiilor alin.(1) și (3) ale prezentului articol se consemnează într-un proces-verbal; **art. 212. alin. (2)** condamnații cu dizabilități severe și accentuate, pensionarii, femeile condamnate gravide sau femeile condamnate care au cu sine copii, suplimentar la rația alimentară gratuită, pot folosi, fără restricții, banii aflați la contul lor de peculiu pentru procurarea produselor alimentare și obiectelor de primă necesitate; **art. 228 alin. (2)** femeilor gravide condamnate, mamelor care alăptează, condamnaților minori, condamnaților care lucrează în condiții grele și nocive, precum și condamnaților bolnavi, conform indicațiilor medicului, și condamnaților cu dizabilități severe și accentuate li se stabilește o rație alimentară suplimentară.
- 4.9 **Hotărârea nr. 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați la pct. 13.** Repartiția deținuților se efectuează de către Administrația Națională a Penitenciarelor în raport cu forma detenției aplicată față de ei, precum și în funcție de categoria penitenciarului stabilită prin hotărîrea instanței, astfel: persoanele de sex feminin condamnate la pedeapsa închisorii – în penitenciare pentru femei la regim inițial de detenție; **pct. 122.** Nu se iau în primire fără a fi însoțiți de lucrătorii medicali: persoanele cu dizabilități

care necesită ajutor pentru a se deplasa; **pct. 478.** deținuților minori, deținuților gravide, mamelor care alăptează, condamnaților care lucrează în condiții grele și nocive, persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, precum și deținuților bolnavi, conform indicațiilor medicului, li se stabilește o rație alimentară suplimentară; **pct. 484.** deținuții minori, persoanele cu dizabilități severe și accentuate, pensionarii, deținutele gravide și care au cu sine copii, suplimentar la rația alimentară gratuită, pot folosi, fără restricții, banii aflați la contul lor de peculiu pentru procurarea produselor alimentare și obiectelor de primă necesitate.

- 4.10 **Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale la art. 10 alin. (1)** prevede că Părțile se angajează să recunoască oricărei persoane aparținând unei minorități naționale dreptul de a folosi liber și fără ingerință limba sa minoritară, în privat și în public, oral și în scris.
- 4.11 **Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului la art. 1** prevede că exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.
- 4.12 **Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități ratificată de Republica Moldova în iulie 2010**, prevede discriminare pe criterii de dizabilitate înseamnă orice diferențiere, excludere sau restricție pe criterii de dizabilitate, care are ca scop sau efect diminuarea sau prejudicierea recunoașterii, beneficiului sau exercitării în condiții de egalitate cu ceilalți a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în domeniul politic, economic, social, cultural, civil sau în orice alt domeniu. Termenul include toate formele de discriminare, inclusiv refuzul de a asigura o adaptare rezonabilă; adaptare rezonabilă înseamnă modificările și ajustările necesare și adecvate, care nu impun un efort disproportionat sau nejustificat atunci când este necesar într-un caz particular, pentru a permite persoanelor cu dizabilități să se bucure sau să-și exercite, în condiții de egalitate cu ceilalți, toate drepturile și libertățile fundamentale ale omului; design universal înseamnă proiectarea produselor, mediului, programelor și serviciilor, astfel încât să poată fi utilizate de către toate persoanele, pe cât este posibil, fără să fie nevoie de o adaptare sau de o proiectare specializate. Design Universal nu va exclude dispozitivele de asistare pentru anumite grupuri de persoane cu dizabilități, atunci când este necesar; principiile Convenției sunt: (a) respectarea demnității inalienabile, a autonomiei individuale, inclusiv a libertății de a face propriile alegeri, și a independenței persoanelor; (b) nediscriminarea; (d) respectul pentru diversitate și acceptarea persoanelor cu dizabilități ca parte a diversității umane și a umanității; (e) egalitatea de șanse; (f) accesibilitatea; **la art. 1** stabilește că, persoanele cu dizabilități sunt acele persoane care au incapacități fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diferite bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate în condiții de egalitate cu ceilalți; **art. 5 alin. (1)** statele participante recunosc că toate persoanele sunt egale în fața legii și au dreptul, fără discriminare, la protecție și beneficii egale din partea legii; **alin. (2)** statele participante vor interzice toate formele de discriminare din cauza dizabilității și garantează, persoanelor cu dizabilități, protecție juridică egală și eficientă contra discriminării în orice temei; **alin. 3** pentru a promova egalitatea și a elimina discriminarea, statele participante vor lua toate măsurile necesare pentru a garanta o adaptare rezonabilă; **alin. 4** măsurile specifice care sunt necesare pentru a accelera sau obține egalitatea de facto a persoanelor cu dizabilități nu vor fi considerate discriminare, în contextul prezentei Convenții; **art. 13 alin. 1.** statele părți vor asigura acces efectiv la actul de justiție pentru persoanele cu dizabilități, în condiții de egalitate cu ceilalți, inclusiv prin asigurarea de ajustări de ordin procedural și adecvate vârstei, pentru a le facilita un rol activ ca participanți direcți și indirecti, inclusiv ca martori, în toate procedurile legale, inclusiv etapele de investigație și alte etape preliminare; **alin. 2.** pentru a sprijini accesul efectiv la actul de justiție al persoanelor cu dizabilități, Statele Părți vor promova formarea corespunzătoare a celor care lucrează în domeniul administrării justiției, inclusiv a personalului din poliție și penitenciare; **art. 14 alin. 2** statele părți se vor asigura că, în cazul în care persoanele cu dizabilități sunt lipsite de libertate, ca urmare a oricărui proces, acestea au dreptul, în condiții de egalitate cu ceilalți, la garanții, conform legislației internaționale privind drepturile omului și că vor fi tratate în conformitate cu obiectivele și principiile prezentei Convenții, inclusiv prin asigurarea unor adaptări rezonabile.
- 4.13 **Comentariul General cu privire la accesibilitate nr. 2 din 2014 adoptat de Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități la pct. 25** notează că accesibilitatea vizează un grup de persoane, în timp ce acomodarea rezonabilă vizează persoane

individuale. Acest lucru înseamnă asigurarea accesibilității înainte de a primi o cerere individuală pentru a se folosi un loc sau un serviciu. Statele părți trebuie să stabilească standarde de accesibilitate, care trebuie să fie adoptate în urma consultării cu organizațiile persoanelor cu dizabilități și trebuie să fie puse la dispoziția furnizorilor de servicii, constructori și alți factori relevanți. Standardele de accesibilitate trebuie să fie extinse și standardizate. În conformitate cu prevederile Convenției, Statele părți nu pot să invoce austeritatea ca o scuză pentru eșecul de a asigura accesibilitatea treptată pentru persoanele cu dizabilități. Obligația de a pune în aplicare accesibilitatea este necondiționată, adică entitatea obligată să asigure accesibilitatea nu poate invoca sarcina disproporționată ca justificare a lipsei accesibilității.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Din materialele dosarului, Consiliul stabilește că urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de discriminare pe criteriu de dizabilitate și limbă în procesul de executare a pedepsei privative de libertate.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin.1 și art. 19 din Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (printre multe altele, a se vedea cauza Dordevic c. Croația par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții v. Franța par. 91-92, Timishev v. Rusia par.57) stabilesc o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționara/petiționarul prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu.
- 5.3 Consiliul reamintește că în conformitate cu jurisprudența CEDO,¹ dreptul de a nu fi discriminat, garantat de Convenție, este încălcat nu numai atunci când statele tratează în mod diferit persoane aflate în situații analoage, fără a oferi justificări obiective și rezonabile, dar și atunci când statele omit să trateze diferit, tot fără justificări obiective și rezonabile, persoane aflate în situații diferite, necomparabile.
- 5.4 Ținând cont de natura alegațiilor invocate, Consiliul a reținut că petiționara, persoană cu deficiențe locomotorii, se află în situație diferită față de celelalte deținuți/deținute, respectiv, condițiile de detenție ale ei ar fi trebuit să fie adaptate necesităților sale particulare. În egală măsură, Consiliul a luat act că petiționara este vorbitoare de limbă rusă, respectiv și din această perspectivă, administrația penitenciarelor ar trebui să intervină cu măsuri de acomodare, astfel încât petiționara precum și alți deținuți/deținute să aibă acces la informația de interes pentru ei în limba pe care o înțeleg.
- 5.5 Consiliul, examinând alegațiile petiționarei, a prezumat că instituțiile penitenciare în care este/a fost deținută petiționara (Penitenciarul nr. 13 și Penitenciarul nr. 7) nu sunt suficient pregătite pentru a oferi condiții adaptate necesităților sale particulare. În special, Consiliul a reținut că petiționara, în particular, și, în general, deținuții cu diverse deficiențe întâmpină diferite bariere, neînlăturarea cărora se ridică la pragul de gravitate a unui tratament inuman. În acest sens, Consiliul a reținut că condițiile de detenție nu sunt accesibilizate corespunzător deținerii unei persoane cu dizabilități (nici celula și nici blocul sanitar). Mai mult, Consiliul a luat act că această categorie de persoane (deținuții/deținutele cu dizabilități), în lipsa condițiilor adecvate necesităților lor, nu beneficiază de servicii și/sau echipamente de suport.
- 5.6 În conformitate cu art.15 alin.(1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie discriminare revine persoanei/instituției despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie. În situația respectivă, Consiliul urmează să aprecieze dacă persoana/instituția vizată a întreprins modificările și/sau adaptările suficiente și adecvate și dacă acestea corespund testului proporționalității pentru a asigura detenția petiționarei în condiții de egalitate cu ceilalți și cu respectarea demnității acesteia.
- 5.7 Cât privește chestiunea invocată de petiționară cu privire la neacomodarea necesităților lingvistice pentru minoritățile etnice în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, Consiliului i-au fost prezentate probe (poze ale panoului de anunțuri și copia Registrului de evidență al cărților eliberate deținuților din Biblioteca Penitenciarului nr. 13 - Chișinău) care demonstrează faptul că informația este publicată în limba română și limba rusă și petiționarei i-au fost eliberate materiale informative solicitate în limba rusă și în limba română, sub semnătură. Astfel, Consiliul notează că prezumția discriminării instituită sub acest aspect a fost combătută.

---

¹ cazul Thlimmenos împotriva Greciei din 6 aprilie 2000

- 5.8 În partea ce privește alegațiile petiționarei cu privire la lipsa accesibilității Curții de Apel Chișinău, reclamata a prezentat argumente și probe privind asigurarea acomodării rezonabile a instituției pentru persoanele cu dizabilități locomotorii. Astfel, Consiliul apreciază pretențiile către Curtea de Apel Chișinău cu privire la inaccesibilitate ca fiind nefondate.
- 5.9 Examinând alegațiile referitoare la lipsa acomodării rezonabile, Consiliul a luat de poziția administrației Penitenciarul nr. 7 – Rusca care a informat că petiționarei i-a fost repartizată o persoană pentru facilitarea deplasărilor și oferirea de sprijin, inclusiv oferirea unui cadru de mers. De asemenea, Consiliul a examinat și susținerile Administrației Penitenciarului nr. 13 – Chișinău, care a susținut că pe etajul unde a fost deținută petiționara se dețin doar femei, există cabinet medical, iar la marginea scărilor există bară pentru sprijin, petiționara având la dispoziție un premergător.
- 5.10 Apreciind critic susținerile reclamatei, administrației Penitenciarul nr. 7 – Rusca, Consiliul observă că petiționara este deținută în izolatorul disciplinar, care nu este un loc de deținere. Totodată, Consiliul notează că persoana de suport a fost identificată din rândurile persoanelor deținute. Această abordare nu este conformă standardelor în domeniul drepturilor omului deoarece este bazată pe buna voință a persoanelor deținute, nu pe obligații ale autorităților aferente drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- 5.11 Examinând susținerile Administrației Penitenciarului nr. 13 – Chișinău, Consiliul subliniază că accesibilitatea este o precondiție esențială pentru realizarea tuturor drepturilor persoanelor cu dizabilități deținute în penitenciar. Consiliul reține că petiționara nu a fost plasată în celulă acomodată persoanelor cu dizabilități. Bara de sprijin la marginea scăriilor nu este suficientă pentru a facilita mobilitatea persoanelor cu dizabilități și realizarea dreptului la plimbări în aer liber. Reclamatul nu și-a epuizat sarcina probei pentru a demonstra Consiliului că măsuri de acomodare rezonabilă au fost întreprinse pentru a facilita mobilitatea personală a petiționarei.
- 5.12 Consiliul, analizând măsurile de suport oferite petiționarei, ajunge la concluzia că acestea nu pot fi considerate acceptabile. Respectiv, Consiliul atrage atenția Administrației Naționale a Penitenciarelor despre obligația de accesibilizare treptată și întreprindere măsurilor de acomodare rezonabilă a condițiilor de detenție în vederea prevenirii situațiilor de discriminare a deținuților/deținutelelor cu dizabilități și imperativul schimbării paradigmei de la abordarea medicală la cea socială a dizabilității în detenție.
- 5.13 Suplimentar, pe parcursul examinării cauzei, Consiliul a identificat că prevederea din pct. 112 din Statutul executării pedepsei de către condamnați și anume reglementarea potrivit căreia persoanele cu dizabilități, care necesită ajutor pentru a se deplasa, nu se iau în primire fără a fi însoțiți de lucrătorii medicali² contravine Convenției ONU cu privire la Drepturile Persoanelor cu Dizabilități. Consiliul notează că abordarea medicală a dizabilității și lipsa serviciilor adecvate de sprijin nu contribuie la incluziunea efectivă a persoanelor cu dizabilități în detenție.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 2 și art. 15 alin. (4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, coroborat cu pct. 61 din Regulamentul cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, aprobat prin Legea nr. 298/2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate în privința alegațiilor referitoare la neacomodarea rezonabilă a necesităților lingvistice ale petiționarei nu constituie discriminare.
2. Faptele constatate în privința alegațiilor referitoare la inaccesibilitatea sediului Curții de Apel Chișinău se resping ca nefondate.
3. Faptele constatate în privința alegațiilor referitoare la neacomodarea rezonabilă a necesităților specifice locomotorii ale petiționarei constituie discriminare.
4. Consiliul recomandă Administrației Penitenciarului nr. 7 să întreprindă măsuri adecvate de acomodare rezonabilă și incluziune a petiționarei, prin plasarea acesteia în celulă acomodată

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=85411&lang=ro, pct. 122

- (inclusiv blocul sanitar), în sectorul locativ și prin oferirea serviciilor adecvate de sprijin pentru a asigura realizarea drepturilor petiționarei în condiții de egalitate cu ceilalți.
5. În vederea prevenirii faptelor discriminatorii pe viitor, Consiliul recomandă Penitenciarului nr. 13 să întreprindă măsuri adecvate de accesibilizarea a celulelor și spațiilor de uz comun și să dezvolte servicii adecvate de sprijin pentru a asigura realizarea drepturilor deținuților cu dizabilități în condiții de egalitate cu ceilalți.
  6. Consiliul recomandă Administrației Naționale a Penitenciarelor să întreprindă următoarele acțiuni:
    - auto-evaluarea gradului de accesibilitate fizică și informațională a instituțiilor penitenciare, inclusiv a numărului deținuților/deținutelor care au nevoie de echipamente de suport (aparate auditive, fotolii rulante, cadre de mers) și de asistenți personali;
    - aprobarea planurilor de acțiuni îndreptate spre accesibilizarea instituțiilor penitenciare, cu includerea acțiunilor referitoare la procurarea echipamentelor de suport pentru deținuții/deținutele cu dizabilități;
    - să prevadă linii bugetare distincte pentru procurarea echipamentelor de suport pentru deținuții/deținutele cu dizabilități și pentru serviciul de asistență socială și asistență personală, abilitare și reabilitare.
  7. Consiliul recomandă Ministerului Justiției să inițieze modificarea Statutului executării pedepsei de către condamnați prin prisma abordării sociale a dizabilității.
  8. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
  9. Decizia poate fi contestată, în decurs de 30 de zile de la data comunicării, la Judecătoria Chișinău, sediu Râșcani, situată pe adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina Luca – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru